

Belarusian State University; under the general editorship of I.F. Uhvanova-Shmygova. – Extract 1. – Minsk, 1998. – p. 412-421.

3. Van Eemeren F.K., Grootendorst R. Argumentation, communication and mistakes / F.K. Van Eemeren, R. Grootendorst – SPb., 1992.
4. Thompson W.N. Modern argumentation and debate: principle and practices / W.N. Thompson – New York: Harper and Row, 1971. – 255p.
5. Habermas J. Theorie des kommunikativen Handelns: Bd 1—2 / J. Habermas. – Suhrkamp: Frankfurt am Main., 1981. – 534 S.

Віктор Будаловський

Науковий керівник: к.і.н., проф. Кривошея І.І.

ЧОРНА СМЕРТЬ В ІСТОРІЇ ЄВРОПИ

Період Середніх віків є знаковим, дуже насиченим і повчальним в історії Європи. У ті часи формувалися нові держави, велися великі війни, здійснювалися хрестові походи. Вплив на історію Європи мали і хвороби, які безжально знищували населення. Основні хвороби Середніх віків – туберкульоз, малярія, віспа, гангрені, виразки та епідемії чуми. Безперечно, людство страждає безліччю хвороб, але є одна, яка не зрівняється з іншими. Це – чума. Однією зі смертоносних епідемій чуми була так звана «Чорна смерть».

Тема даної роботи є досить актуальною в наш час, адже людство має бути готовим до всього – і до воєн, і до страшних хвороб. Метою даної статті є показати в історії Європи причини та наслідки поширення бубонної чуми, що отримала назву «Чорна смерть».

У давніх греків і римлян епідеміологічні хвороби вважалися карою, яку послали розгнівані боги, але за їхніми описами неможливо скласти навіть приблизного уявлення про такі форми хвороб [5, с. 78]. Різні згадки про хвороби, які були схожими на чуму, були записані, ще у середині V ст. до н. е. Чума Фуکیدіда з'явилася в 430 р. до н. е. в Афінах. Римлянин Гален (130 – 201 рр.) розробив своє вчення про пневму – речовину, яка є своєрідним переходом від духовного до матеріального. Перша епідемія чуми (чума Юстиніана, 531–589 рр.) також пояснювалась на основі вчення «пневматиків». Чума Юстиніана забрала понад 100 млн. життів на Сході і 25 млн. у Європі, знищила багато міст і скоротила населення деяких країн у декілька разів [3].

З часів першої пандемії пройшло більше шестисот років і вона була забута європейцями. Періодично серед населення країн Європи та Азії

виникали локальні епідемії чуми, про що й залишились згадки в літописах та інших історичних пам'ятках. «Чорній смерті» передувало багато важливих подій. Відомостей про природу напередодні Чорної смерті настільки багато, що варто розповісти хоча б про ті, які не мають містичного підтексту.

Першою передумовою «Чорної смерті» була зміна клімату в Євразії. Окрім цього, причинами спалаху бубонної чуми були ще й інші екологічні фактори, як, наприклад, глобальна посуха в Китаї; масове нашестя сарани в провінції Хенань; довгий час йшли дощі і проходили урагани в Пекіні [1].

«Чорна смерть» мала також і соціально-економічні причини: військові дії у Франції, Іспанії, Італії; панування монголо-татарського іга над частиною Східної Європи; збільшення обсягів торгівлі; зростання рівня бідності населення; надто висока густина населення тощо.

Тісні зв'язки Європи з Кримом спровокували страшну катастрофу. В 1347 р. кримські татари на чолі з ханом Джанібекком під час облоги Кафи, генуезької фортеці, закидали туди трупи людей, які померли від чуми. Європейці, після зняття облоги почали покидати місто, таким чином поширюючи страшну хворобу по всій Європі [2]. У жовтні 1347 р. 12 італійських кораблів, які повернулися з плавання в Чорному морі, пришвартувалися в сицилійському порту Мессіна. В листопаді 1347 р. «Чорна смерть» з'явилася в Марселі, до січня 1348 р. хвиля епідемії докотилась до Авіньйону. До початку 1348 р. чума поширилась уже й на землі Іспанії. Наприкінці січня чума вже косила населення портових міст південної Європи. Страшна хвороба поширилась на території Баварії. В Іспанії від чуми померли королева Арагону і король Кастилії. Згодом чума почала підбиратись до Англії, а після цього спалахнула в Парижі. В Англії хвороба розгорілась спочатку в містечку Мельком Регіс, а через кілька тижнів з'явилася в Брістолі. В листопаді епідемія чуми спалахнула в Лондоні [4]. Восени 1348 р. чума прийшла в Норвегію, Ютландію і Далмацію. У 1349 р. чума охопила Німеччину, а 1350 р. – Польщу.

Перед початком епідемії в містах помічали людей, в яких було бліде обличчя і больові відчуття в паховій ділянці тіла. Після цього в містах, починали спалахувати масові епідемії. Тому для захисту від чуми жителі міст підносили дари святим. Так, 1384 р. в місті Монпельє підносили дар Богородиці – свічу, з якою обійшли усе місто, в Ам'єні подібне здійснили 1418 р., в Комп'єні – 1453 р., в Лув'є – 1468 р. і 1472 р. тощо [5, с. 85].

На території Середньовічної Русі «Чорна смерть» з'явилася 1352 р. Влітку 1352 р. хвороба охопила Псков. Ця епідемія скошувала всіх, незалежно від віку, статі, статусу. Померлих не встигали поховати. В одну могилу клали від 3 до 5 трупів. Впродовж наступних 15 років чума розповсюдилася на Ладогу, Суздаль, Смоленськ, Чернігів, Київ і по всій Центральній Русі (1363 – 1365 рр.).

Одним із наслідків чуми був економічний хаос. Під час епідемії припинялися всі форми економічної діяльності. Не збирали урожаю, не збирались податки, не влаштовувалися ринки, а правосуддя не здійснювалося. Людські жертви епідемії незчисленні достеменно. Дослідник Г. Гезлер зібрав із різних джерел матеріал і сформував загальну оцінку людських втрат: кількість померлих від чуми на сході – 23 млн. чол., у Китаї – 12 млн. чол., у Європі людські втрати склали 25 млн. чол.

Отже, «Чорна смерть» була досить масштабною хворобою Середньовіччя. Чума не минала ні простих селян, ні королів. Для людства, що зіштовхнулося з жорстоким ворогом, вона стала важливим уроком.

Список використаних джерел:

1. Андреева Е. «Черная смерть» – болезнь Средневековья. Бубонная чума. Эпидемия чумы в середине XIV века: причины и последствия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fb.ru/article/286147/chernaya-smert---bolezni-srednevekovya-bubonnaya-chuma-epidemiya-chumyi-v-seredine-xiv-veka-prichiny-i-posledstviya>
2. Бубонная чума или Черная смерть [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.mysterylife.ru/prirodnye-katastrofy/epidemii/chernaya-smert>.
3. Ганин В. Война с «черной смертью»: от обороны к наступлению [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nkj.ru/archive/articles/6364/>
4. Супотницкий М. В. «Черная смерть». К загадкам пандемии чумы 1346 – 1351 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.supotnitskiy.ru/stat/stat9.htm>.
5. Супотницкий М. В., Супотницкая Н. С. Очерк V. «Чёрная смерть». – второе пришествие чумы в Европу (1346 – 1351) // Очерки истории чумы: В 2-х кн. – Кн. I: Чума добактериологического периода. – М.: Вузовская книга, 2006. – С. 78-131.

Віктор Будаловський

Науковий керівник: викл. Кукуруза А.В.

ЦАДИК НАХМАН: ЖИТТЯ ТА РЕЛІГІЙНІ ІДЕЇ

Кожного року, восени, до міста Умань з усього світу приїждять паломники – хасиди. Місто Умань розташоване в Черкаській області. Місто відоме своєю історико - культурною пам'яткою – парком Софіївка. Проте, хасидів цікавить зовсім не це. Для них є важливою могила цадика Нахмана. Для хасидів відвідування могили Нахмана є важливим